

Maa- ja metsätalousvaliokunta

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain muuttamisesta

JOHDANTO

Vireilletulo

Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi kalastuslain muuttamisesta (HE 285/2022 vp): Asia on saapunut maa- ja metsätalousvaliokuntaan mietinnön antamista varten.

Asiantuntijat

Valiokunta on kuullut:

- kalastusneuvos Eija Kirjavainen, maa- ja metsätalousministeriö
- erityisasiantuntija Irena Pirhonen, maa- ja metsätalousministeriö
- ryhmäpäällikkö Ari Leskelä, Luonnonvarakeskus
- eräpalvelujen ylitarkastaja Olli Urpanen, Metsähallitus
- kalamestari Vesa Vanninen, Varsinais-Suomen elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- toiminnanjohtaja Vesa Karttunen, Kalatalouden Keskusliitto
- toiminnanjohtaja Olli Saari, Suomen Vapaa-ajankalastajien Keskusjärjestö ry

Valiokunta on saanut kirjallisen lausunnon:

- oikeusministeriö
- ympäristöministeriö
- saamelaiskäräjät
- Lapin elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus
- Maa- ja metsätaloustuottajain Keskusliitto MTK ry
- Suomen Ammattikalastajaliitto SAKL ry
- Suomen Kalastusopaskilta ry
- Suomen luonnonsuojeluliitto ry
- Vesialueomistajat VEALO ry
- WWF Suomi

HALLITUKSEN ESITYS

Esityksessä ehdotetaan muutettavaksi kalastuslakia. Kalastuslakiin ehdotetaan lisättäväksi säännökset, joiden nojalla voitaisiin vapaa-ajankalastajat velvoittaa ilmoittamaan saalis- ja pyyntitietonsa Luonnonvarakeskukselle, jos se on tarpeen kyseisen lajin tai kannan kestävän käytön ja hoidon suunnittelemiseksi sekä järjestämiseksi tai luontaisen elinkierron varmistamiseksi tai vieras-

Valiokunnan mietintö MmVM 23/2022 vp

lajin seurannan järjestämiseksi. Lisäksi esitetään, että Luonnonvarakeskus laatisi kolmen vuoden välein raportin Suomen kalakantojen tilasta ja kalastuksesta, sekä merialueen että sisävesien osalta Suomessa. Esitykseen sisältyy myös muutoksia kalataloushallinnon tietovarantojen sisältöön ja niiden käyttöön, terminologiaan sekä tietovarantojen rekisterinpitäjien vastuisiin ja tietojen ilmoittamatta jättämisen sanktiointiin.

Ehdotettujen muutosten keskeisenä tavoitteena on varmistaa riittävän ja laadukkaan tiedon saaminen kalakantojen käytön ja hoidon järjestämiseksi. Tavoitteena on parantaa edellytyksiä saalis- ja kalastustietojen saamiseksi päätöksentekijöille vapaa-ajankalastuksesta etenkin niiden uhanalaisten tai maantieteellisesti laajan elinkierron omaavista lajeista, joiden osalta nykyisin käytössä olevilla menetelmillä ei saada riittävästi tietoa.

Hallituksen esitys selkeyttäisi ja täsmentäisi tietovarantojen ja rekistereiden pitämisen vastuita ja tietojen käyttöä kalataloushallinnossa. Lisäksi esityksessä on tarkasteltu kalastuslakia EU:n tietosuojalainsäädännön vaatimusten näkökulmasta sekä täsmennetty yksittäisiä säännöksiä kalastuksen valvonnan ja kalastusrikkomusten osalta EU:n uusimpien säännösten valvonnan tehostamiseksi.

Esitys toteuttaisi pääministeri Sanna Marinin hallitusohjelman kirjausta kaikkea saalistettua kalaa koskevan vaelluskalojen saalisilmoituksen käyttöönotosta (Omakala -tietojärjestelmä). Esityksellä toimeenpantaisiin myös hallitusohjelman mukaisesti kansallista lohi- ja meritaimenstrategiaa sekä osaltaan autettaisiin turvaamaan elinvoimaiset ja kestävät kalakannat kalastusta harjoitettaessa. Lisäksi esitys edesauttaisi hallitusohjelmassa mainittujen muiden vaelluskalakantojen elvyttämisen, vapaa-ajan kalastuksen ja kalastusmatkailun tavoitteita.

Ehdotettu laki on tarkoitettu tulemaan voimaan 1.1.2024.

VALIOKUNNAN YLEISPERUSTELUT

Hallituksen esityksen perusteluista ilmenevistä syistä ja saamansa selvityksen perusteella valiokunta pitää esitystä tarpeellisena ja tarkoituksenmukaisena. Valiokunta puoltaa esitykseen sisältyvän lakiehdotuksen hyväksymistä jäljempänä ehdotettavin vähäisin muutoksin.

Hallituksen esityksessä esitetään hallitusohjelman mukaisesti otettavaksi käyttöön vaelluskalojen saalisilmoitus eli niin sanottu Omakala-tietojärjestelmä. Esityksellä toimeenpantaisiin myös hallitusohjelman mukaisesti kansallista lohi- ja meritaimenstrategiaa sekä autetaan osaltaan turvaamaan elinvoimaiset ja kestävät kalakannat kalastusta harjoitettaessa. Tämä vastaa myös kalastuslain tarkoitusta, joka lain 1 §:n mukaan on parhaaseen käytettävissä olevaan tietoon perustuen järjestää kalavarojen ekologisesti, taloudellisesti ja sosiaalisesti kestävä käyttö ja hoito. Maa- ja metsätalousvaliokunta toteaa, että vapaa-ajankalastajat saavat useista lajeista suurimman osan saaliista. Ilman tietoa vapaa-ajankalastajien saaliista ja kalastuksesta ei kalastusta voida säännellä ja kalakantoja hoitaa tietoon perustuen. Kalastuksen säätelyssä on erityisen suuri tiedon tarve uhanalaisissa, heikentyneissä ja laajan elinkierron omaavissa lajeissa, joita saadaan harvoin saaliiksi. Näiden lajien saalistietoja on vaikea saada arvioitua perinteisillä kalastustiedusteluilla. Esityksen tavoitteena on ilmoitusvelvollisuuden käyttöönotto vain tarkkaan harkittujen la-

Valiokunnan mietintö MmVM 23/2022 vp

jien osalta, eikä esitys velvoita ilmoittamaan kaikkia vapaa-ajankalastuksessa saatuja saaliskaloja. Valiokunta toteaa, että se on useissa aikaisemmissa lausunnoissaan korostanut tarvetta vapaa-ajankalastuksen seurannan ja saalisilmoitusten tehostamiseen ja hallituksen esitys saaliin ilmoitusvelvollisuudesta vastaa tähän tarpeeseen (ks. MmVL 19/2021 vp — E 98/2021 vp, E 108/2021 vp).

Kalastuslakiin esitetään lisättäväksi saaliin ja pyyntitietojen ilmoitusvelvollisuus yli 16-vuotiaille vapaa-ajankalastajille. Esityksen mukaan valtioneuvoston asetuksella säädetään ne lajit ja pyyntitiedot, joita ilmoitusvelvollisuus koskee. Ilmoitusvelvollisuuden kohteina olevina lajeina asetusvalmistelussa ovat olleet esillä vaelluskaloista lohi, järvilohi, taimen, ankerias ja Vuoksen vesistön nieriä. Taimenella on asetusvalmistelussa tarkoitettu kaikkia sen muotoja eli meri-, järvi- ja purotaimenta. Lisäksi saadun lausuntopalautteen perusteella myös kyttyrälohen säättäminen ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvaksi lajiksi voi olla perusteltua. Valiokunta toteaa, että saalisilmoituksen kautta ei tulla keräämään tietoa yleisten lajien, kuten kuhan, ahvenen ja siian, saalismääristä vapaa-ajankalastuksessa. Ehdotetun 62 a §:n mukaan ilmoitusvelvollisuuden tulee olla tarpeen kyseisen lajin tai kannan kestävän käytön ja hoidon suunnittelemiseksi sekä järjestämiseksi tai luontaisen elinkierron varmistamiseksi tai vieraslajin seurannan järjestämiseksi. Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset myös pyyntialueen, kalastusvälineen, kalan koon ja mahdollisen eväleikkauksen ilmoittamisesta sekä ilmoituksen maantieteellisestä soveltamisalasta, muodosta, sellaisesta muusta teknisluonteisesta sisällöstä, jota ilmoitus edellyttää ja ilmoituksen tekemisen määräajasta. Valiokunta toteaa, että kerätty tieto voi olla suureksi hyödyksi pyyntimitta- ja rauhoituspäätöksiä tehtäessä sekä kalakantojen käytön ja hoidon suunnittelussa ja käyttö- ja hoitosuunnitelmien toimeenpanon vaikutusten seurannassa. Lisäksi saalisilmoitukset voivat antaa arvokasta lisätietoa myös esimerkiksi saaliiden vaikutuksesta kalastusmatkailun alueelliseen sijoittumiseen.

Lakiehdotuksen mukaan saalisilmoitus tehdään Luonnonvarakeskukselle. Saalisilmoituksen jättämisen pääkanavaksi on kehitetty Omakala-mobiilipalvelu, joka on otettu käyttöön kesällä 2022. Sovelluksen lisäksi Luonnonvarakeskuksen tulee osana Omakala-asiointipalvelua kehittää myös järjestelmä, jolla henkilöt, joilla ei ole mobiililaitetta ja sovellusta, voivat ilmoittaa vaaditut tiedot. Valiokunta pitää tärkeänä, että esityksessä kiinnitetään huomiota siihen, ettei kaikilla ole mahdollisuutta älylaitteiden käyttöön ja annetaan mahdollisuus myös muunlaisiin ilmoitustapoihin. Ilmoitustapojen tulee olla riittävän yksinkertaisia ja helppokäyttöisiä, kuten esimerkiksi saalisilmoituksen tekeminen tekstiviestillä. Joustavan ilmoitusmenettelyn kannalta tärkeää on myös, että kalastajan ei ole tarpeen tehdä ilmoitusta heti saaliin saatuaan, vaan ilmoituksen tekemiselle asetettavasta määräajasta säädetään erikseen valtioneuvoston asetuksella. Valiokunta korostaa, että erityistä huomiota on kiinnitettävä Omakala-palvelun helppokäyttöisyyteen ja varmistettava sovelluksen käyttöönottovaiheessa riittävä panostus viestintään. Omakala-palveluun on jo nyt pyritty rakentamaan kannustimia sen käyttöönottamiseksi, kuten kalastuspäiväkirja omien saaliiden seuraamiseen sekä helposti saatavaa tietoa voimassa olevista kalastusrajoituksista. Omakala-palvelua voidaan jatkossa hyödyntää myös viestintäkanavana hallinnosta kalastajiin päin. Palvelun kehittämisessä on pyritty hyödyntämään myös riistahallinnon hyviä kokemuksia Oma riista-palvelusta. Valiokunta katsoo, että palvelun onnistuneen käyttöönoton varmistamiseksi tulee erityisesti vuoden 2023 aikana panostaa vapaa-ajankalastajille kohdennettavaan aktiiviseen viestintään. Tietoa Omakala-palvelusta ja saalisilmoituksen tekemisestä voidaan kohdentaa esimer-

Valiokunnan mietintö MmVM 23/2022 vp

kiksi niille henkilöille, jotka suorittavat valtakunnallisen kalastonhoitomaksun. Tiedottamisessa tulee myös laajasti hyödyntää yhteistyötä alan järjestöjen kanssa.

Lakiehdotuksen 62 a §:n mukaan saalisilmoitus on tehtävä myös kaikista vapautetuista kaloista, jotka kuuluvat ilmoitusvelvollisuuden piirissä oleviin lajeihin. Maa- ja metsätalousvaliokunta katsoo, että uhanalaisten ja rauhoitettujen lajien osalta vapautettujen kalojen ilmoitusvelvollisuus on tarpeen ja ehdotus kannatettava. Alamittaisten kalojen ilmoitusvelvollisuus tuottaa lisätietoa kalastuskuolevuuden arviointiin ja kalastuksen kestävyysmitoitukseen. Valiokunta toteaa lisäksi, että sivusaalisilmoitusta koskevan 62 §:n mukainen ilmoitusvelvollisuus kattaa lakiehdotuksen mukaan jatkossa pyöriäisen lisäksi kaikki muutkin valaat. Muutoksella tuetaan sekä luonnonsuojelulain että valaiden ja arktisten hylkeiden suojelusta annetun lain tavoitteita. Myös saimaannorppaa koskevan sivusaalisilmoituksen tekemisestä esitetään säädettäväksi 62 §:ssä, mutta ilmoitus esitetään tehtäväksi muista sivusaalisilmoituksista poiketen Metsähallitukselle. Suomen merenhoitosuunnitelman toimenpideohjelmassa todetaan, että lintujen sivusaalisongelman laajuudesta ei ole Suomessa järjestelmällisesti kerättyä tietoa. Tällä hetkellä käsitys on, että lintuja ei kuole Suomen vesillä kovin paljoa kalanpyydyksiin. Valiokunta pitää tärkeänä, että Omakala-palvelua kehitettäessä otetaan huomioon mahdollisuus laajentaa se tulevaisuudessa tarvittaessa kattamaan myös sivusaaliina saatavat linnut.

Kalastuslain tietojärjestelmää koskevaa sääntelyä esitetään myös uudistettavaksi tietyiltä osin. Vastuu tietovarannoista osoitetaan useille viranomaisille eli Luonnonvarakeskukselle, Metsähallitukselle ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksille (ELY-keskukset). Vapaa-ajankalastajien saalis- ja pyyntitietoja koskeva tietovaranto ehdotetaan lisättäväksi lakiin Luonnonvarakeskuksen vastuulle. Tällä hetkellä Luonnonvarakeskus tuottaa vuosittain Kalakantojen tila -raportin merialueen tärkeimpien kalakantojen tilasta. Omakala-palvelun kautta saatava tieto ei voi korvata kokonaan perinteisillä menetelmillä kerättyä saalistietoa, vaan jatkossakin tarvitaan Luonnonvarakeskuksen määrävuosin toteuttamia kalastustiedusteluihin perustuvia selvityksiä. Valiokunta pitää tärkeänä, että Luonnonvarakeskuksen tehtäviin esitetään lisättäväksi myös raportin teko Suomen kalakantojen tilasta ja kalastuksesta sekä meri- että sisävesien osalta Suomessa kolmen vuoden välein. Sisävesien merkitys kaupalliselle kalastukselle on parin viime vuosikymmenen aikana kasvanut, ja lisäksi sisävedet ovat tärkeitä vapaa-ajankalastukselle, joten säännöllisen raportin tuottaminen myös sisävesien kalakantojen ja kalastuksen tilasta on perusteltua. Samalla sisävesien kaupallisten kalastajien saaliit siirretään ilmoitettaviksi ELY-keskuksiin Luonnonvarakeskuksen sijasta.

Valiokunta toteaa lopuksi, että saalisilmoitukseen liittyvät pyyntipaikkaa koskevat tiedot voivat olla hyvin arkaluonteista tietoa. Vuodenajan, kalalajin ja pyyntivälineen mukaan vaihtuvat kalastuspaikat kulkevat usein perimätietona sukupolvelta toiselle. Näitä tietoja ei haluta saattaa julkisesti tietoon tarkkana paikkatietona. Hallituksen esityksen perusteluissa viitataan siihen, että pyyntipaikat ovat liikesalaisuuden kaltaista tietoa kalastusoppaille. Perusteluissa todetaan myös, että saamelaisten perinteiset pyyntipaikat kuuluvat saamelaisyhteisölle. Lisäksi hallituksen esityksessä tuodaan esiin huoli siitä, että vapaa-ajankalastajat voivat jättää ilmoituksen tekemättä tai ilmoittaa väärän pyyntipaikan, jos pyyntipaikkaa koskevaa tietoa ei karkeisteta. Valiokunta korostaa, että saalisilmoitusta koskevan ehdotetun 62 a §:n nojalla ei ole tarkoitus kerätä tarkkaa pyyntipaikkatietoa, mitä kuvastaa myös se, että säännöksessä viitataan pyyntipaikan sijasta pyyntialueeseen. Valiokunta pitää Omakala-palvelun sujuvan käyttöönoton kannalta tärkeänä, että

Valiokunnan mietintö MmVM 23/2022 vp

henkilö- ja saalistiedot pidetään erillään ja paikkatieto karkeistetaan siten, että tarkka pyyntipaikka ei ole nähtävillä muille kuin kalastajalle itselleen. Saalisilmoitukset vastaanottavalla Luonnonvarakeskuksella on laajan asiantuntemuksensa ja Omakala-palvelusta saatavien kokemusten perusteella mahdollisuus jatkossa arvioida ilmoituksiin sisältyvien tietojen luotettavuutta ja oikeellisuutta.

VALIOKUNNAN YKSITYISKOHTAISET PERUSTELUT

Laki kalastuslain muuttamisesta

12. luku. Valvonta ja seuraamukset

118 §. Kalastusrikkomus. Hallituksen esitykseen sisältyy useita muutosehdotuksia kalastuslain kalastusrikkomusta koskevaan pykälään. Muutokset liittyvät osin uuteen 62 a §:n mukaiseen ilmoitusvelvollisuuteen ja osin EU:n yhteisen kalastuspolitiikan valvontaa ja seuraamuksia koskevan sääntelyn täytäntöönpanon varmistamiseen. Valiokunta ehdottaa pykälän 1 momentin 16 kohtaan sisältyvää viittausta Euroopan unionin neuvoston asetukseen eräiden kalakantojen ja kalakantaryhmien Itämerellä sovellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamisesta täsmennettäväksi siten, että siinä mainitulla saaliskiintiön ylityksellä tarkoitetaan nimenomaan lohta koskevan saaliskiintiön ylitystä. Valiokunta ehdottaa samalla teknisiä korjauksia asetuksen nimeen sekä 1 momentin 13 kohdan lopussa olevan tai-sanan siirtämistä 15 kohdan loppuun.

Lakiehdotuksessa esitetään pykälään lisättäväksi uusi 4 momentti, jossa säädetään lain 62 a §:n mukaisen ilmoitusvelvollisuuden tahallisen laiminlyönnin rangaistavuudesta. Valiokunta ehdottaa 4 momentin sanamuotoa täsmennettäväksi siten, että siinä viitataan selvästi lain 62 a §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden laiminlyöntiin eikä ainoastaan 62 a §:n 3 momentin nojalla annettavassa valtioneuvoston asetuksessa säädettävien tietojen ilmoittamisen laiminlyöntiin.

VALIOKUNNAN PÄÄTÖSEHDOTUS

Maa- ja metsätalousvaliokunnan päätösehdotus:

Eduskunta hyväksyy muutettuna hallituksen esitykseen HE 285/2022 vp sisältyvän lakiehdotuksen. (Valiokunnan muutosehdotukset)

Valiokunnan muutosehdotukset

Laki

kalastuslain muuttamisesta

Eduskunnan päätöksen mukaisesti
kumotaan kalastuslain (379/2015) 98 §,
muutetaan 19 §:n 3 momentti, 62 §, 90 §:n otsikko ja 1 ja 3 momentti, 92–96 §, 99 §:n 3 momentti sekä 118 §:n 1 momentin 10 **ja 13** kohta,
sellaisina kuin niistä ovat 92 § osaksi laissa 92/2019 sekä 118 §:n 1 momentin 10 **ja 13** kohta laissa 177/2017, sekä
lisätään lakiin uusi 19 a §, 62 a ja 95 a §, 118 §:n 1 momenttiin sellaisena kuin se on laissa 177/2017, uusi 15 ja 16 kohta, sekä 118 §:ään, sellaisena kuin se on osaksi laeissa 997/2016 ja 177/2017, uusi 4 momentti seuraavasti:

3 luku

Kalatalouden organisaatiot ja niiden tehtävät

19 §

Kalatalousviranomaiset

Valtion omistamalla vesialueella tämän lain mukaisista vesialueen omistajalle kuuluvista tehtävistä, oikeuksista ja velvollisuuksista vastaa Metsähallitus.

19 a §

Luonnonvarakeskuksen tehtävä tiedon tuottajana

Luonnonvarakeskus tuottaa kalakantoja ja kalastusta koskevaa tietoa ja toteuttaa niiden seurantaan liittyviä tehtäviä. Luonnonvarakeskus laatii kolmen vuoden välein raportin Suomen kalakantojen tilasta ja kalastuksesta, sekä merialueen että sisävesien osalta Suomessa.

Valiokunnan mietintö MmVM 23/2022 vp

6 luku

Kalastuksen ohjaus ja rajoittaminen

62 §

Sivusaalisilmoitus

Hylkeen ja valaan pyydykseen jäämisestä on pyydyksen haltijan viipymättä ilmoitettava Luonnonvarakeskukselle. Saimaannorpan jäämisestä pyydykseen on pyydyksen haltijan ilmoitettava viipymättä Metsähallitukselle.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä ilmoituksen muodosta, sisällöstä ja ilmoituksen tekemisen määräajasta.

62 a §

Vapaa-ajankalastuksen saalisilmoitus

Jokaisen 16 vuotta täyttäneen vapaa-ajankalastuksen harjoittajan on tehtävä määräajassa ilmoitusvelvollisuuden piiriin kuuluvalla alueella saalisilmoitus saaliiksi saadusta kalasta, käytetystä kalastusvälineestä ja pyyntialueesta, jos se on tarpeen kyseisen lajin tai kannan kestävän käytön ja hoidon suunnittelemiseksi sekä järjestämiseksi tai luontaisen elinkierron varmistamiseksi tai vieraslajin seurannan järjestämiseksi. Saalisilmoitus tehdään Luonnonvarakeskukselle. Saalisilmoitus on tehtävä myös vapautetusta kalasta.

Kalastusmatkailutilaisuuksien järjestäjä voi 1 momentista poiketen ilmoittaa kalastusmatka-kohtaisesti asiakkaan tai asiakasryhmänsä saaliin.

Valtioneuvoston asetuksella annetaan tarkemmat säännökset kalalajeista ja –kannoista, joista saalisilmoitus on tehtävä sekä pyyntialueen, kalastusvälineen, kalan koon, mahdollisen eväleikkauksen ilmoittamisesta sekä ilmoituksen maantieteellisestä soveltamisalasta, muodosta, sellaisesta muusta teknisluonteisesta sisällöstä, jota ilmoitus edellyttää ja ilmoituksen tekemisen määräajasta.

10 luku

Kaupallinen kalastus

90 §

Sisävesiltä saatujen kaupallisen kalastuksen saaliiden ilmoittamisvelvollisuus

Kaupallinen kalastaja on velvollinen pitämään muualla kuin merialueella tapahtuvasta kalastuksesta päiväkirjaa ja vähintään kerran kalenterivuodessa ilmoittamaan elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle pyytämänsä tai lukuunsa pyydetty saaliit kalalajikohtaisesti, pyyntialueet, kalastusalueen rekisteritunnus, saaliin purkamispaikat sekä kalastuksessa käytetyt pyy-

Valiokunnan mietintö MmVM 23/2022 vp

dykset ja niiden pyynnissä pitämisen aika. Ilmoitus on annettava myös, jos kyseisen kalenterivuoden aikana ei ole harjoitettu kaupallista kalastusta.

Tarkempia säännöksiä 1 momentissa tarkoitettua päiväkirjasta ja elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukselle ilmoitettavista tiedoista sekä tietojen jättämisen ajankohdista annetaan maa- ja metsätalousministeriön asetuksella.

11 luku

Kalataloushallinnon rekisterit

92 §

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovaranto

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannolla tarkoitetaan kalataloushallinnon viranomaisten tehtäviin liittyviä 94 §:ssä tarkoitettuja rekistereitä ja tietoaaineistoja.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset, Metsähallitus, Luonnonvarakeskus ja kalatalousalueet ovat kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon rekisterinpitäjiä. Kukin rekisterinpitäjä vastaa pitamiensä rekistereiden ajantasaisuudesta, niihin tallettamistaan tiedoista ja niiden oikeellisuudesta.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus ja kalatalousalue ovat 94 §:n 1 momentin 3 ja 6 kohdissa tarkoitettujen rekisterien yhteisrekisterinpitäjiä. Rekisterinpitäjän velvollisuuksista, yleisestä toiminnasta ja käytettävyydestä, tietojen eheydestä, suojaamisesta tai säilyttämisestä vastaa elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus. Edellä mainitusta poiketen, rekisterinpitäjän velvollisuuksista vastaa kuitenkin kalatalousalue, jos käsiteltävät henkilötiedot koskevat kalatalousalueen tässä laissa määriteltäviä tehtäviä.

Kukin rekisterinpitäjä vastaa 94 §:n mukaisesti vastuullaan olevan rekisterin hallinnoimiseksi välttämättömän tietojärjestelmän ylläpidosta ja kehittämisestä. Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen tietojärjestelmien ylläpidosta ja kehittämisestä vastaavat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus yhdessä maa- ja metsätalousministeriön kanssa. Ruokavirasto tuottaa ylläpito- ja muita tietohallinnon palveluita elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen vastuulla oleville tietojärjestelmille.

Maa- ja metsätalousministeriö vastaa tietovarannon sekä sen hallinnoimiseksi tarvittavien tietojärjestelmien ylläpidon ja kehittämisen ohjauksesta sekä julkisen hallinnon tiedonhallinnasta annetun lain (906/2019) mukaisesti niiden yhteentoimivuuden ohjauksesta.

Jollei tässä laissa toisin säädetä, tietovarannon tietojen ja niihin liittyvien asiakirjojen julkisuuteen, luovuttamiseen sekä luovuttamisesta perittäviin maksuihin sovelletaan viranomaisten toiminnan julkisuudesta annettua lakia ja henkilötietojen käsittelyyn luonnollisten henkilöiden suojelusta henkilötietojen käsittelyssä sekä näiden tietojen vapaasta liikkuvuudesta ja direktiivin 95/46/EY kumoamisesta (yleinen tietosuojasetus) annettua Euroopan parlamentin ja neuvoston asetusta (EU) 2016/679 ja tietosuojalakia (1050/2018). Henkilötietojen käsittelyyn ei kuitenkaan sovelleta, mitä mainitun asetuksen 18 artiklan 1 kohdan a ja b alakohdassa säädetään.

93 §

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon käyttötarkoitus

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarantoa käytetään:

- 1) kalastuksen ja kalastuksenvalvojien valvontaan;
- 2) kalavarojen käytön ja hoidon suunnitteluun ja tehostamiseen;
- 3) kalastonhoitomaksujen seurantaan sekä maksusuoritusten todentamiseen 92 §:ssä tarkoitettun rekisterinpitäjän tai viranomaisen palvelussa;
- 4) kalastonhoitomaksun suorittaneiden henkilöiden kokonaismäärän selvittämiseen;
- 5) kalastonhoitomaksuina kertyneiden varojen jakamiseen;
- 6) viranomaisen tiedottamiseen;
- 7) kalatalousneuvontaan;
- 8) kalastuksen sekä kalakantojen hoitoon liittyvien muiden tehtävien hoitamiseen; sekä
- 9) tutkimukseen ja tilastojen laatimiseen sekä viranomaisen suunnittelu-, valvonta- ja selvitystehtäviin.

94 §

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon rakenne ja sisältö

Tietovaranto muodostuu:

- 1) kaupallisista kalastajista pidettävästä rekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Rekisteriin merkitään kaupallisen kalastajan nimi ja henkilö-, yritys- tai yhteisötunnus sekä äidinkieli, kaupallisen kalastajan koti- tai asuinpaikkatiedot ja yhteystiedot, tieto siitä, mihin 88 §:ssä tarkoitettuun kaupallisten kalastajien ryhmään kalastaja kuuluu, tieto siitä harjoittaako kaupallinen kalastaja kalastusta sisävesillä vai merialueella, tiedot saalisilmoituksista sekä tieto rekisteröinnin alku- ja päättymisajankohdasta;
- 2) kalastonhoitomaksurekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimii Metsähallitus. Rekisteriin merkitään niiden Suomessa vakinaisesti asuvien henkilöiden nimet, osoitteet ja syntymäajat, joiden puolesta kalastonhoitomaksu on maksettu, suoritettun kalastonhoitomaksun määrä, maksuaika sekä aika, jolta kalastonhoitomaksu on maksettu, lisäksi voidaan merkitä myös muita yhteystietoja;
- 3) omistajakorvausrekisteristä, jonka yhteisrekisterinpitäjinä toimivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja kalatalousalueet. Rekisteriin merkitään 84 §:ssä tarkoitettut tiedot, vesialueen omistajan yhteystiedot tai yhteyshenkilöiden yhteystiedot;
- 4) istutusrekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Rekisteriin merkitään jokaisesta kalanistutuksesta istuttajan, ilmoituksen jättäjän ja istutuserän vastaanottajan yhteystiedot, istutettu laji ja kanta, istutettavan erän alkuperä, istukkaiden koko, ikä ja kappalemäärä sekä istutuspaikka ja -aika;
- 5) kalatalousvelvoite- ja -maksurekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Rekisteriin merkitään vesilain 3 luvun 15 §:ssä tarkoitettuja suunnitelmia koskevat tiedot;
- 6) kalatalousaluerekisteristä, jonka yhteisrekisterinpitäjinä toimivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset ja kalatalousalueet. Rekisteriin merkitään kalatalousalueen nimi, alueellinen

Valiokunnan mietintö MmVM 23/2022 vp

ulottuvuus, vastuuhenkilöt, yhteystiedot ja kalatalousalueen päätösvaltaa käyttävän yleiskokouksen järjestämiseen tarvittavat tiedot;

7) kalastuksenvalvojarekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Rekisteriin merkitään kalastuksenvalvojan nimi ja kuva sekä syntymäaika, henkilötunnus, hyväksynnän voimassaoloaika, valtuuttaja, toimialue sekä valtuutuksen voimassaoloaika;

8) kalastuksensääteelyyn liittyvästä tietoaaineistosta, jonka rekisterinpitäjänä toimivat elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskukset. Tietoaaineistoon merkitään tähän lakiin perustuvista sekä sen nojalla asetettavista viranomaisen kalastuksenrajoituksista rajoituksen tyyppi, rajoituksen sisältö, rajoitusalue sekä rajoituksen kesto; sekä

9) vapaa-ajankalatalouden saalisrekisteristä, jonka rekisterinpitäjänä toimii Luonnonvarakeskus. Rekisteriin merkitään tämän lain 62 a §:ssä tarkoitetun saalisilmoituksen perusteella kalastajan nimi ja osoitetiedot tai kalastusmatkailutilaisuuden järjestäjän nimi ja osoitetiedot, tiedot pyydetystä kalasta, pyyntiväline, päivämäärä ja pyyntialue. Luonnonvarakeskuksen on säilytettävä rekisteriin tallentamansa henkilötiedot erillään muista rekisterissä säilytettävistä tiedoista. Henkilötietoja saavat käsitellä tunnisteellisessa muodossa ainoastaan ne Luonnonvarakeskuksen henkilöt, joiden tehtävien suorittamiseksi se on välttämätöntä. Luonnonvarakeskuksen on nimettävä nämä henkilöt tai määriteltävä tehtävät.

Rekistereihin saadaan tallettaa myös muita 93 §:ssä tarkoitettujen tehtävien hoitamiseksi välttämättömiä tietoja sekä tietovarannon käyttötarkoituksen kannalta tarpeellisia tietoja, ei kuitenkaan henkilötietoja.

Maa- ja metsätalousministeriön asetuksella voidaan antaa tarkempia säännöksiä kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon rakenteesta sekä rekistereiden ja tietoaaineistojen yhteentoimivuuden varmistamisesta.

95 §

Tietovarannon rekisterien pitäjien oikeus saada tietoja viranomaisilta

Rekisterinpitäjällä on salassapitosäännösten estämättä oikeus saada kalastusalusrekisteriä, liikenneasioiden rekisteriä ja Ahvenanmaan alusrekisteriä pitäviltä viranomaisilta sellaiset rekistereihin rekisteröityjä kalastusaluksia ja niiden omistajia sekä haltijoita koskevat tiedot, jotka ovat välttämättömiä 93 §:ssä säädettyjen tehtävien hoitamiseksi.

95 a §

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannon tietojen luovuttaminen

Tietovarannon tietoja voidaan luovuttaa salassapitosäännösten estämättä vesilain tai ympäristönsuojelulain (527/2014) mukaisen velvoitetarkkailun tekemiseen tai opinnäytetyön tekemiseen, jos tietojen luovuttamista voidaan pitää tutkimus- tai tarkkailusuunnitelman perusteella tarpeellisenä ja jos tutkimustyöllä on vastuullinen ohjaaja tai siitä vastaava ryhmä. Tietojen luovutuksen edellytyksenä on lisäksi, etteivät yksittäistä henkilöä koskevat tiedot paljastu ulkopuolisille ja että henkilötiedot hävitetään, kun ne eivät enää ole tarpeen tutkimuksen suorittamiseksi tai sen tulosten asianmukaisuuden varmistamiseksi.

Valiokunnan mietintö MmVM 23/2022 vp

Kukin 94 §:ssä tarkoitettu rekisterinpitäjä saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa välttämättömiä tämän lain 94 §:n mukaisia tietovarannon tietoja kalakantojen ja kalastuksen tutkimusta, seuranta- ja käytön suunnittelua sekä valvontaa ja tilastojen laatimista varten maa- ja metsätalousministeriölle, Luonnonvarakeskukselle, elinkeino-, liikenne- ja ympäristö-keskukselle, Metsähallitukselle ja Ruokavirastolle.

Metsähallitus saa kalastonhoitomaksurekisterin rekisterinpitäjänä salassapitosäännösten estämättä luovuttaa tiedon suoritetusta kalastonhoitomaksusta Luonnonvarakeskukselle.

Rekisterinpitäjät päättävät kukin tietojen luovuttamisesta oman toimialansa osalta. Tietojen luovuttamisesta 94 §:n 1 momentin 3 ja 6 kohdissa tarkoitettujen rekistereiden osalta päättää elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskus.

96 §

Tietojen luovuttaminen ulkomaiden viranomaisille ja kansainvälisille toimielimille

Kalavarojen käytön ja hoidon tietovarannossa olevia tietoja saa salassapitosäännösten estämättä luovuttaa Euroopan unionin jäsenvaltion tai Euroopan talousalueeseen kuuluvan valtion viranomaisille, Euroopan komissiolle, Euroopan kalastuksenvalvontavirastolle ja kansainvälisissä sopimuksissa tarkoitetuille viranomaisille Euroopan unionin lainsäädännöstä tai Suomea sitovista kansainvälisistä sopimuksista johtuvien velvoitteiden hoitamiseksi.

Rekisterinpitäjät päättävät kukin tietojen luovuttamisesta oman toimialansa osalta. Maa- ja metsätalousministeriö voi luovuttaa rekisterinpitäjiltä saamansa tiedot 1 momentin mukaisesti.

12 luku

Valvonta ja seuraamukset

99 §

Valvontaviranomaiset ja kalastuksenvalvojat

Edellä 1 momentin 5 kohdassa tarkoitettulla kalastuksenvalvojalla ei ole kuitenkaan toimivaltaa valvoa kaupallista kalastusta koskevaa Euroopan unionin yhteistä kalastuspolitiikkaa koskevan unionin lainsäädännön eikä sen toimeenpanemiseksi annetun kansallisen lainsäädännön noudattamista.

118 §

Kalastusrikkomus

Joka tahallaan tai huolimattomuudesta

Valiokunnan mietintö MmVM 23/2022 vp

10) rikkoo 90 §:ssä säädettyä saaliiden ilmoitusvelvollisuutta, 91 §:ssä säädettyä kalan ensi-myyntikieltoa tai 55 §:ssä säädettyä rauhoitetun kalan myyntikieltoa,

13) rikkoo 78 §:n nojalla säädettyjä kieltoja, ehtoja tai rajoituksia, ~~tai~~

15) laiminlyö 74 §:ssä säädetyn istutusten ilmoitusvelvollisuuden tai

16) ottaa vapaa-ajankalastuksessa Euroopan unionin neuvoston kalastuksessa Itämerellä so-vellettavien kalastusmahdollisuuksien vahvistamista koskevan asetuksen säännösten vastaisesti saaliiksi lohen kiellettyinä aikana tai ylittää kalastajalle asetetun lohta koskevan saaliskiintiön on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kalastusrikkomuk-sesta sakkoon.

Joka tahallaan laiminlyö 62 a §:ssä säädetyn ilmoitusvelvollisuuden tai sen nojalla annetun valtioneuvoston asetuksessa säädettyjen tietojen ilmoittamisen, on tuomittava, jollei teosta muualla laissa säädetä ankarampaa rangaistusta, kalastusrikkomuksesta sakkoon.

Tämä laki tulee voimaan päivänä kuuta 20 .

Helsingissä 26.1.2023

Asian ratkaisevaan käsittelyyn valiokunnassa ovat ottaneet osaa

puheenjohtaja Anne Kalmari kesk
varapuheenjohtaja Ritva Elomaa ps
jäsen Markku Eestilä kok
jäsen Seppo Eskelinen sd
jäsen Satu Hassi vihr
jäsen Janne Heikkinen kok
jäsen Mikko Kärnä kesk
jäsen Mikko Lundén ps
jäsen Anders Norrback r
jäsen Jenni Pitko vihr
jäsen Juha Pylväs kesk
jäsen Piritta Rantanen sd
jäsen Jenna Simula ps
jäsen Peter Östman kd

Valiokunnan sihteerinä on toiminut

valiokuntaneuvos Tuire Taina